

WŁĄCZANIE MŁODZIEŻY I MŁODYCH DOROSŁYCH
W KULTURALNE ŻYCIE STOLICY

ZAUWAŻENI 2025

zadanie współfinansowane ze środków
Miasta Stołecznego Warszawy

opis zadania

Zadanie zostało skierowane do grupy młodzieży wykluczonej z życia kulturalnego doświadczającej bezdomności i zmierzało do realizacji następujących celów:

- umożliwienie uczestnikom udziału w kulturze - zarówno w roli odbiorców jak i twórców
- rozwój kompetencji uczestników (twórczych, poznawczych, komunikacyjnych)
- opowiedzenie o ważnym problemie społecznym jakim jest bezdomność młodzieży, jednocześnie wpływając na postawy odbiorców i kształtując w nich szacunek, zrozumienie, empatię.

W ramach zadania zaplanowane zostały następujące działania:

- warsztaty artystyczne - 10 spotkań, każde po 4 godziny
- animacje - 20 wyjść edukacyjno-kulturalnych
- spotkania twórcze - 4 spotkania po 4 godziny
- opracowanie utworu muzycznego i przygotowanie teledysku upowszechnianie ewaluacja

Wszystkie zaplanowane działania zostały zrealizowane.

W ramach zadania powstał utwór muzyczny, który bazował na doświadczeniach młodzieży związanych z bezdomnością i potrzebą posiadania własnego miejsca, domu, w którym będą czuć się bezpiecznie i w którym będą mogli rozwijać się i realizować życiowe cele.

*Zbudować dom swój chcę
wreszcie mam siłę, by
zaufać sobie raz jeszcze chcę
pomóż mi
Poukładać sobie wszystko
tak jak ma być
Czy ty mnie widzisz?*

*Weź mnie za rękę,
bo ja ciebie wołam
chcę zacząć wszystko raz jeszcze
od nowa...*

*Otul me serce
trochę zmarzło mi
Chcę poczuć ciepło
Zaufać ci,
że będzie lepiej
bo może być
bezpieczne miejsce...*

W zadaniu brało udział 44 uczestników, którzy mieli w swoim doświadczeniu bezdomność. To doświadczenie jednak różniło się, bowiem w grupie były osoby, które poznały życie na ulicy i przebywały w przestrzeni publicznej nawet kilka miesięcy, ale również były tu osoby, których bezdomność trwała tylko chwilę – dzień czy kilka dni, po których znalazły rozwiązanie w ramach oferty Fundacji po DRUGIE.

WIEK

W ostatnich latach znacząco obniżył się wiek młodzieży korzystającej ze wsparcia FpD. Coraz częściej po pomoc zgłaszają się osoby dopiero 18 czy 19 letnie. Wśród uczestników zadania aż 11 znajdowało się w tym przedziale wiekowym. Osób od 20 do 21 roku życia było 22; pozostałe mieściły się w najwyższym przedziale, czyli od 23 do 25 lat (11 uczestników).

PLEĆ

Wśród uczestników było 13 kobiet, 31 mężczyzn. Były wśród nich również osoby transpłciowe.

MIEJSCE WZRASTANIA

Aż 28 osób wychowywało się w rodzinach; 4 spośród nich w rodzinach adopcyjnych. 16 uczestników wychowywało się w rodzinach zastępczych lub domach dziecka.

Warto zatrzymać się na chwilę przy tej informacji, bowiem coraz liczniejszą grupę wśród młodzieży w sytuacji bezdomności stanowią osoby, które jako dzieci nigdy nie były objęte systemową pomocą, a z ich relacji wynika, że takiej pomocy potrzebowały. Spośród uczestników, którzy wychowywali się w swoich domach aż 20 osób doświadczało przemocy, często była ona związana z nadużywaniem alkoholu przynajmniej przez jednego z rodziców. W tej grupie były osoby, które były wyrzucane z domów w chwili osiągnięcia pełnoletności lub w związku z ukończeniem edukacji. Jedna osoba musiała opuścić swój dom w związku z tożsamością płciową.

Z kolei młodzież, która korzystała w dzieciństwie z pomocy systemowej i była umieszczona w pieczy zastępczej zwykle nie otrzymywała żadnego wsparcia po jej opuszczeniu. W krótkim czasie kończyły się jej opcje zabezpieczające jej sytuację – np. powrót do rodzinnego domu, mieszkanie u znajomych.

PROBLEMY

Młodzież uczestnicząca w zadaniu – poza bezdomnością – dotknięta była przede wszystkim **problemami zdrowia psychicznego**. Leczenie podejmowało aż 36 osób; wśród diagnozowanych zaburzeń były m.in. depresja, schizofrenia paranoidalna, zaburzenia osobowości różnego typu. W tej grupie były także osoby neuroatypowe (autyzm, ADHD).

18 uczestników było dotkniętych **uzależnieniem**, jedynie 7 z tych osób podjęło leczenie – 3 w chwili przystąpienia do zadania były już po zakończonej terapii, pozostałe podjęły terapię w trakcie jego trwania (a co za tym idzie przerwały swój udział w zadaniu).

Młodzież zwykle **nie miała ukończonej edukacji** – zdarzały się osoby, które przerwały ją już na poziomie podstawowym. Naukę kontynuowało 13 uczestników, głównie w liceach dla dorosłych, 3 osoby uczęszczały na studia wyższe.

Istotnym problemem był również **brak doświadczenia/przygotowania** zawodowego. Większość osób w czasie realizacji zadania podejmowało swoje pierwsze (nie zawsze udane) kroki na rynku pracy.

Uczestnicy mieli również **problemy z prawem**, najczęściej dotyczyły one niewielkich zadłużeń (zaciąganych nierzadko po to, by mieli na chleb i przetrwanie). 4 osoby miały kuratora i obowiązek realizacji prac społecznych. W trakcie realizacji zadania 1 osoba została umieszczona w zakładzie karnym.

Do tych wszystkich problemów warto jeszcze dodać **młody wiek** uczestników, który wiąże się często z podejmowaniem nieprzemyślanych decyzji, niedojrzałych działań, co przekładało się nierzadko na wypadanie uczestników ze wsparcia.

W ramach zadania zostały zrealizowane następujące działania skierowane do uczestników bezpośrednich:

- 10 zajęć warsztatowych (każde po 4 godziny) - 40 godzin
- 20 wyjść animacyjnych
- 4 spotkania twórcze

Powstały:

- 1 utwór muzyczny
- 1 teledysk

WARSZTATY

Zajęcia warsztatowe koncentrowały się głównie wokół zabaw muzycznych, otwierania uczestników na ruch, śpiew, zabawę słowami, improwizację. Ważne było, aby program warsztatów był dla młodzieży czymś otwierającym i wiązał się z radością, pozytywnym przeżywaniem i uczeniem się odważnego wyrażania siebie, wydobywania z siebie dźwięków czy ruchu.

Opiekun młodzieży

Młodzież jest bardzo wycofana i niepewna w takich sytuacjach. Trudno jest jej wystąpić przed innymi, ma duże obawy, że się wygłupi, że źle wypadnie, ale... po pewnym czasie uczestnicy zaczęli się otwierać, a im bardziej wciągali się w zabawę, tym więcej potrafili wydobyć, tym odważniejsze były ich zachowania. Widoczne było, że z zajęć na zajęcia cała ta sytuacja dawała im coraz więcej radości.

W grupie były osoby, które miały już pewne umiejętności - otarły się o grę na instrumentach czy śpiewały w jakiejś szkolnej grupie muzycznej, jednak większość uczestników nie miała żadnych doświadczeń, co więcej była raczej przekonana o braku zdolności i słuchu. To wszystko powodowało, że zadanie było niezwykle trudne.

Agnieszka Zielińska (edukacja muzyczna)

Zależało nam jednak na tym, żeby młodzież czerpała radość z tej całej sytuacji. Starałam się zawsze w ten sposób prowadzić grę na instrumencie, aby dostosować ją do możliwości młodzieży, coś zatuszować, coś podkreślić. To bardzo ważne przy okazji takich działań, w których nie mamy do czynienia z profesjonalistami. Praca nad utworem, warsztaty mają być dla tych osób czymś przyjemnym, mają poczuć się dobrze i komfortowo, a jednocześnie zobaczyć, że muzyka naprawdę jest dla każdego, choć oczywiście nie każda osoba będzie ją pięknie wykonywać.

Warsztaty - częściowo - polegały również na tworzeniu utworu muzycznego. Prowadzący rozmawiali z młodzieżą o emocjach, doświadczeniach związanych z bezdomnością. Młodzież przygotowywała też krótkie teksty, które próbowała później dopasować do muzyki.

Opiekun młodzieży

Chodziło o to, żeby uczestnicy zaczęli tworzyć pewną opowieść związaną z bezdomnością i zwracającą uwagę na ten problem, który coraz częściej jest udziałem ludzi młodych.

Po przeprowadzeniu cyklu warsztatów był już przygotowany wstępny szkic utworu muzycznego, na który składały się teksty opracowane przez różnych uczestników.

ANIMACJE

Młodzież brała też udział w szeregu działań animacyjnych, których celem było pokazanie jej różnych miejsc i wydarzeń artystycznych. Dzięki uczestnictwu w kulturze mogła poszerzać swoją wiedzę, budować wrażliwość, doświadczać nowych sytuacji i – co bardzo ważne – rozbudzać potrzebę podejmowania tego typu działań w przyszłości.

Opiekun młodzieży

Uczestnicy naszego wsparcia często nie wiedzą, bo nie doświadczyli tego w dzieciństwie, że pójście do teatru czy na wystawę, jest formą odpoczynku, relaksu. Wielu z nich kojarzy się to z czymś nieprzyjemnym, taką przykrą koniecznością wyjścia z domu, oderwania się od telefonu, wysiłkiem. Kiedy zaczynają jednak podejmować takie działania po pewnym czasie sami o nie dopytują i opór, z którym rozpoczynali zaczyna zniknąć.

Młodzież uczęszczała na spotkania z inspirującymi osobami, brała udział w zajęciach, które przygotowały dla niej animatorki z Galerii Zachęta, chodziła do teatru i na koncerty.

SPOTKANIA TWÓRCZE

Młodzież uczestniczyła w dwóch cyklach spotkań twórczych poświęconych

- tworzeniu utworu
- opracowaniu teledysku

Tu też nastąpił zwrotny moment w projekcie, który wymagał wprowadzenia zmian i nowych osób do jego realizacji.

Na etapie kończenia cyklu warsztatów młodzież miała już wstępnie opracowany utwór, nad którym pracowała, ale w czasie prób (organizowanych początkowo jako spotkania twórcze) coraz częściej okazywało się, że utwór nie jest zgodny z oczekiwaniami i wymaga mocnej modyfikacji.

Opiekun młodzieży

Zebraliśmy grupę 11 uczestników, którzy brali udział w tych przygotowaniach i zorganizowaliśmy nagranie. Mieliśmy nadzieję, że uda się – dzięki możliwościom technicznym – przygotować opracowany wstępnie materiał i doprowadzić go do takiego brzmienia, że będziemy zadowoleni, a przede wszystkim zadowolona będzie sama młodzież. Zależało nam na tym, żeby ostateczny efekt był przede wszystkim satysfakcjonujący dla niej i by czuła, że zrobiła coś naprawdę wyjątkowego.

Potrzebne było wprowadzenie zmian, zaproszenie nowych osób (realizatorów) do pracy i przygotowanie utworu, który będzie bazował na doświadczeniach uczestników, ich pomysłach i opowieści, która została stworzona na pierwszym etapie prac, ale jednak będzie tworzony jeszcze raz.

Agnieszka Zielińska (edukacja muzyczna)

Chcieliśmy, żeby utwór, który powstanie niósł temat i samą młodzież, dlatego zaczęliśmy – wykorzystując już pewne wypracowane wcześniej elementy – budować go jeszcze raz.

To był trudny moment dla realizacji zadania, ale udało się przeprowadzić niezbędne modyfikacje i zrobić drugie podejście.

Wówczas zostały zorganizowane spotkania twórcze z udziałem Aliny Mleczo, saksofonistki i wykładowczyni na uczelniach muzycznych, która wspólnie z młodzieżą zaczęła tworzyć utwór bardziej dostosowany do możliwości i umiejętności uczestników.

Udało się także nawiązać współpracę z Trójką Polskiego Radia, która udostępniła swoje studio (im. Agnieszki Osieckiej) i umożliwiła nagranie utworu.

Opiekun młodzieży

To było niesamowite przeżycie dla młodzieży. Miejsce, w którym nagrywała, utwór, który został przygotowany, a także instrumenty jakie zagrały razem z nią... to wszystko bardzo korzystnie wpływało na jej motywację i samopoczucie. Naprawdę czuła się wzruszona, poruszona, a przede wszystkim podniesiona. Również młodzież zdecydowała, że teledysk musi być zrealizowany właśnie w studiu nagraniowym. Chciała w ten sposób podkreślić wyjątkowość całej sytuacji oraz zderzyć dwa światy – ulicy, której doświadczyła z miejscem wyjątkowym, ważnym, w którym nagrywają najlepsi muzycy.

W nagraniu utworu wzięło udział 5 osób, które prowadziły cały utwór i które zdecydowały się wystąpić w teledysku, ale dodatkowo 5 osób pomogło w nagraniu chórków i brało udział w całym przedsięwzięciu – na etapie tworzenia i realizacji.

Młodzież podsumowując swój udział w tym zadaniu przede wszystkim zwracała uwagę na następujące kwestie:

- profesjonalna realizacja
- prawdziwi muzycy
- własny pomysł
- ważny temat

Uczestnicy podkreślali w rozmowach, że bardzo ważne było dla nich, że to, co powstało sprawia, że czują się dumni z siebie i chcą pokazywać innym to, co udało się przygotować.

Uczestniczka 1

Utwór jest w dużej części napisany przeze mnie, ale wykorzystałam w nim różne myśli, pomysły innych osób, a kiedy już pracowaliśmy nad tym, żeby dopasować tekst i muzykę włączali się też inne osoby. Uważam, że każda z nich ma tu swój wkład i naprawdę to było super, że mogliśmy w ten sposób wyrażać siebie.

Uczestnik 1

Dla mnie to było super, że mogliśmy to zrobić w taki sposób, żeto była prawdziwa muzyka, zagrana dla nas w studiu, nie jakiś gotowiec, ale po prostu wszystko od początku tak jak powinno być.

Uczestniczka 2

Byłam bardzo przejęta całą pracą nad piosenką, ale prawdziwe emocje... już tak sięgnęły zenitu, gdy weszliśmy do studia. To było coś, czego sobie wcześniej nie mogłam wymarzyć.

Realizatorzy zadania zwracali uwagę na kilka znaczących trudności, z którymi spotkali się podczas przygotowań do nagrania utworu i realizacji teledysku.

Przed wszystkim znacząca była **rotacja uczestników**, która mocno utrudniała proces realizacji. W trakcie realizacji np. jedna z uczestniczek, która miała zaplanowane solowe wykonanie kilku fragmentów utworu, podjęła leczenie uzależnień i wyjechała do ośrodka. Były również osoby, które brały udział w pierwszym nagraniu (które nie było udane), ale nie było możliwości zaangażowania ich do kolejnych prac, bo np. wyjechały do innego miasta, gdzie postanowiły się usamodzielniać.

Kolejną trudnością był również **brak przygotowania muzycznego** młodzieży, co w zderzeniu z chęcią przygotowania dobrego utworu, stanowiło duże wyzwanie. Auorki muzyki (A.Zielińska, A.Mleczek) musiały tak poprowadzić linię melodyczną, tak dobrać głosy, by udało się zatuszować braki i osiągnąć możliwie najlepszy efekt.

Bardzo ważnym elementem zadania była jednak nie tylko praca z uczestnikami i nagranie utworu/teledysku, ale by dzięki niemu udało się nagłośnić problem bezdomności młodzieży, zwiększyć wiedzę i wrażliwość odbiorców, uważnić bezdomność młodych i uczynić ją widoczną.

Teledysk został zamieszczony na kanale YouTube i uzyskał 3770 wyświetleń.

Nie ma pod nim żadnych nieprzychylnych komentarzy, co w świecie pełnym hejtu bez wątpienia bardzo go wyróżnia, ale również dowodzi, że spotkał się ze zrozumieniem i akceptacją.

"Łzy lecą.. to takie poruszające, że w ogóle istnieje bezdomność.. a że istnieje wśród młodzieży i młodych dorosłych to jest jakaś abstrakcja 🤔 jesteście wielcy, że się nie poddajecie".

"Możecie być z siebie dumni! Fantastyczny kawałek".

"Przepiękne słowa przepięknych ludzi".

"Piękna piosenka piękna młodzież coś wspaniałego dla ucha".

"Stworzyliście coś niesamowicie pięknego, poruszającego i wyjątkowego! Cała fundacja jest niesamowitym dziełem! Trzymamy za Was kciuki i życzymy powodzenia!".

"Gratuluję!!! Jesteście Wspaniali. Wasze głosy chwytają za serce bardzo mocno. Dziękuję, że głośno mówicie o tym, co ważne. Do usłyszenia i zobaczenia. 😊".

Teledysk został również zamieszczony na profilu FpD na Instagramie i ma tu 20.418 wyświetleń. Komentarze zamieszczone pod nim są bardzo pozytywne.

"No i ja oczywiście ryczę. Jesteście cudowni".

"Jestem z Was dumna".

"Gratulacje dla Was wszystkich! Widać, ile pracy w to włożyliście. Autentyczności nie da się zagrać. To się po prostu ma. Z wielką przyjemnością obejrzałam Wasz występ. Mam nadzieję, że da Wam moc".

Na Facebooku organizacji został z kolei zamieszczony link do kanału YT i ma on 83 udostępnienia.

Publikacja teledysku zbiegła się w czasie z otrzymaniem przez prezeskę organizacji - Agnieszkę Sikorę - tytułu Warszawianki Roku. Odbierając nagrodę wspomniała o utworze ze sceny, a w efekcie odsłony utworu zaczęły rosnać, co więcej został on również udostępniony na oficjalnej stronie Miasta Stołecznego Warszawy.

Piosenka była także emitowana na antenie Trójki i Radia Dla Ciebie.

Utwór jest także wykorzystywany przez organizację do tworzenia różnych rolek poruszających problem bezdomności i za ich pośrednictwem jest także promowany nie tylko przez samą organizację, ale również znanych influencerów.

Temat cały czas jest obecny w mediach społecznościowych organizacji, której zasięgi rosną i która także dzięki niemu może budować swoją markę i zwracać uwagę na problem bezdomności młodzieży i młodych dorosłych.